

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Торгун Софія

студентка 5 курсу юридичного факультету Волинського
національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Кодифікаційна техніка як різновид нормотворчої техніки

Ефективність права, як системи юридичних норм та принципів, багато в чому залежить від рівня упорядкування останніх. Критерієм оцінки такого стану є рівень систематизації правових норм.

Під систематизацією законодавства ми розуміємо специфічну (нормотворчу) юридичну діяльність державного апарату, змістом якої є системне упорядкування і розвиток положень чинних нормативно-правових актів з метою підвищення ефективності законодавства.

У юридичній літературі зазвичай розглядають три форми (способи) систематизації законодавства: 1) інкорпорацію як об'єднання нормативно-правових актів у хронологічному, алфавітному або тематичному порядку в різного роду збірники без зміни їх змісту; 2) консолідацію як об'єднання декілька однакових за предметом правового регулювання і юридичною силою нормативно-правових актів в один укрупнений акт; 3) кодифікацію як вироблення єдиного, систематизованого нормативно-правового акта [3, с.26].

Кодифікаційна техніка є однією з форм нормотворчої техніки, яка використовується для систематизації, узагальнення та уніфікації правових норм. Основна мета кодифікації - це створення систематизованого зібрання чинних нормативно-правових актів у конкретній галузі права.

Проблема кодифікаційної техніки досить широко висвітлюється в сучасних юридичних джерелах, зокрема, В. М. Тарасюк під кодифікаційною технікою розуміє «сукупність вироблених правил, прийомів, методів та засобів, що використовуються в процесі діяльності відповідних державних органів по зовнішній і внутрішній обробці та вдосконаленню діючого законодавства з метою приведення його в єдину логічну систему» [6, с.253].

У своєму дисертаційному дослідженні Є. В. Погорелов розглядає кодифікаційну техніку як сукупність засобів, прийомів та правил здійснення кодифікаційної діяльності та створення кодифікаційних актів [4, с.105].

Узагальнивши всі дефініції кодифікаційної техніки, можна дійти висновку, що під даним поняттям ми розуміємо форму систематизації

законодавства, яка передбачає системне упорядкування відповідних юридичних норм у рамках правових інститутів, закріплення галузевої структури законодавства та розвиток правових інститутів і галузей законодавства як органічних складових єдиної системи законодавства шляхом уніфікації положень чинних нормативно-правових актів однакової юридичної сили і зведення їх до єдиного кодифікаційного акта.

Для кодифікаційного процесу характерною ознакою є те, що він здійснюється лише державними органами, в межах їх компетенції та завжди являє собою офіційну систематизацію. В Україні такими органами є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, відомства, органи місцевого самоврядування, підприємства, організації, а також народ України у випадку винесення кодифікаційного документа на всеукраїнський референдум. Крім того, до ознак кодифікації можна віднести:

- результатом кодифікації є видання нового кодифікованого нормативно-правового акта;
- у процесі кодифікації з'являються нові елементи системи права, такі як норми та інститути права;
- після набрання кодифікованим актом чинності, попередні акти, які регулюють аналогічні суспільні відносини, втрачають чинність повністю або в частині, яка суперечить такому попередньому акту [5, с. 165].

Кодифікація дозволяє узгоджувати і систематизувати різні правові норми, які можуть бути розсіяні у різних документах. Також вона спрямована на створення єдиної та узгодженої системи права, яка може об'єднати різні аспекти юридичного регулювання та робить правові норми більш доступними для громадськості, оскільки їх легше знаходити і розуміти в контексті кодифікованого документа.

Є.А.Гетьман у своїй монографії зазначає, що більш виваженим здається віднесення кодифікаційної техніки до проблеми нормотворчої техніки, тобто сукупності прийомів, правил, що використовуються при розробці норм нормативно-правового акта як законодавчого, так і підзаконного характеру. С. С. Алексєєв до кодифікаційної техніки відносить юридичну термінологію, юридичні конструкції, прийоми та правила викладення змісту нормативних актів тільки в плані засобів розробки, оформлення, публікації та систематизації нормативних актів [1, с. 137].

Кодифікація як різновид юридичної діяльності логічно завершується прийняттям кодексу чи іншого кодифікованого акту. Принагідно зазначимо, що кодифікований акт – це нормативно-правовий акт, який є одночасно результатом правотворчості й систематизації законодавства, регулює значну галузь суспільних відносин та призначений технічно оформити систему галузей та інститутів права, створюється в особливій формі та спрямований на подолання неузгодженості, дублювання та невизначеності різноманітних норм. До кодифікованих актів відносять кодекси, регламенти, статути, положення, правила та інструкції [2, с. 42].

Науковці також звертають увагу на особливості стадій кодифікації. Детальне ознайомлення з якими вказує на те, що основною їх відмінністю

від правотворчої технології загалом є лише предмет правового моніторингу (низка нормативно-правових актів, об'єднаних предметом і методом правового регулювання), що передуює створенню проекту кодексу. Головною відмінністю кодифікаційної техніки є те, що вона дозволяє не тільки створити новий правовий акт, а й упорядкувати в єдиному кодифікаційному документі низку нормативних актів [2, с.43].

Варто зазначити, що виділення кодифікаційної техніки зі складу нормотворчої виправдане як з огляду на особливості цієї діяльності, так і з позицій специфіки кодифікаційних актів. На переконання Є.А. Гетьмана, цілком вона трактується як найбільш досконалий вид нормотворчої техніки, що може виступати у вигляді як законодавчої техніки, так і підзаконної нормотворчості, оскільки її результатом стають нормативно-правові акти не тільки законодавчого, а й підзаконного характеру.

До складу кодифікаційної техніки входять методи, способи, засоби та прийоми вчинення компетентним органом державної влади дій, спрямованих на впорядкування нормативного масиву та об'єднання правових приписів у кодифікованому документі. Також варто зазначити, що, у свою чергу, до засобів та прийомів техніки кодифікації можна віднести: правові конструкції, юридичні презумпції, правові фікції, кодифікаційну термінологію та символи [1, с.138].

Кодифікаційна техніка вважається різновидом нормотворчої техніки через свою специфічну мету та особливості процесу створення правових норм. Для підтвердження даного твердження слід наголосити на наступних аспектах мети кодифікації:

- узгодження різних законів, норм та правил у систематизований та логічний акт. Це включає створення кодексу чи іншого уніфікованого законодавчого акту, який об'єднує різні аспекти права;

- кодифікаційна техніка може також передбачати створення нових норм або актуалізацію існуючих. Під час кодифікації можуть вноситися зміни у текст закону або додаються нові положення для відповіді на поточні суспільні або юридичні виклики;

- створення уніфікованої системи права, що об'єднує різні аспекти правового регулювання. Це спрощує розуміння і застосування правил для громадян, фахівців та судових інстанцій.

Отже, залежно від рівня розвитку кодифікаційної техніки залежить ступінь упорядкованості законодавства та його ефективність. Чим краще розроблені й ширше застосовуються у правотворчій практиці правила, методи та прийоми кодифікаційної техніки, тим досконалішою буде сама правотворчість. Адже зростання кількості правових актів, нагромадження правових приписів різного юридичного характеру призводять до правової невизначеності.

Цінність кодифікаційної техніки полягає у можливості створювати нові нормативно-правові акти, яких потребує суспільство, забезпечити компроміс різноманітних інтересів та узгодженості приписів та актів, що складають систему законодавства держави.

Література

1. Гетьман Є. А. Кодифікаційна техніка як різновид нормотворчої техніки / Є. А. Гетьман. // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2009. – №17. – С. 130–142. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2555/1/Ghetman_130.pdf
2. Косович В. М. КОДИФІКАЦІЙНА ТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ УКРАЇНИ / В. М. Косович. // Науково-інформаційний вісник Право. – 2013. – №8. – С. 40–50. URL: <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/8-7-13.pdf>
3. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. І. Риндюк. — К. : КНЕУ, 2009. — с. 162. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32612201.pdf>
4. Погорєлов Є. В. Кодифікаційна діяльність в правовій системі України (загальнотеоретичний аспект) : дис.... канд. юрид. наук : 12. 00. 01 / Є. В. Погорєлов. – Х. : Нац. ун-т внутр. справ України, 2000. – С. 105.
5. Петков С. В. Кодифікація як кінцева мета реформування системи законодавства. Прикарпатський юридичний вісник. - 2017. - № 5. - С. 164-167.
6. Тарасюк В. М. Юридична, законодавча та кодифікаційна техніка / В. М. Тарасюк // Правова держава : щорічник наук. пр. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 1997. – №. 8. – С. 253.